

DAVAMLI İSLAHATLAR PROKURORLUQ FƏALİYYƏTİNİN TƏKMİLLƏŞDİRİLMƏSİNİ TƏMİN EDİR

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti 28 may 1918-ci ildə İstiqlal bəyannamesini qəbul edərək müstəqilliyini elan etməklə Şərqdə ilk demokratik dövlətin əsaslarını yaratmışdır. 16 iyun 1918-ci ildə Tiflis şəhərində Gəncə şəhərinə köçdükdən sonra Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin dövlət quruculuğu sahəsində həyata keçirdiyi ən vacib məsələlərdən biri də hüquq sisteminin qurulması və məhkəmə-istintaq orqanlarının formalasdırılması olmuşdur. Azərbaycan hökuməti 1918-ci ilin sentyabr ayında Bakıya köcdükdən sonra məhkəmə-istintaq orqanlarında islahatların aparılması sürətləndirilmişdir.

Azərbaycan Demokratik Respublikasının fəaliyyət göstərdiyi cəmi 23 ay ərzində baş vermiş ən mühüm hadisələrdən biri de Nazirlər Şurasının 1 oktyabr 1918-ci il tarixli qərarı ilə Bakı Daire Məhkəməsinin tərkibində milli prokurorluq orqanlarının yaradılaraq fəaliyyətə başlaması idi. 1918-ci ilin noyabr ayının 14-de Azərbaycan Demokratik Respublikasının Nazirlər Şurası tərəfindən təsdiq olunmuş "Azərbaycan Məhkəmə palatası haqqında" Əsasnaməyə görə, Azərbaycan Məhkəmə Palatası yanında

prokuror nəzarəti, cinayet prosesində ittihamın müdafiə edilməsi və məhkəmə orqanlarında qanunların tətbiqinə nəzəret funksiyasının həyata keçirilməsi hökumət tərəfindən təyin olunmuş prokuror və onun iki müavininə həvələ edilmişdir. Prokuror nəzarətini Baş prokuror həyata keçirmişdir. Baş prokurorun funksiyalarını Ədliyyə naziri icra etmişdir. Ölkənin Parlamenti tərəfindən 1919-cu ilin aprel ayının 14-də qəbul edilmiş Azərbaycan Respublikasında Hərbiməhkəmə hissəsinin quruluşu haqqında Müvəqqəti Əsasname^ye uyğun olaraq Azərbaycan Hərbi Məhkəməsinin idarəciliyi hərbi nazirlik tərəfindən həyata keçirilmişdir. Eyni zamanda Azərbaycan Hərbi Məhkəməsinə prokuror nəzarəti Hərbi nazirin emri ilə təyin olunmuş Hərbi Məhkəmənin prokuroruna həvələ edilmişdir. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin Məhkəmə palatasında, Bakı və Gəncə daire məhkəmələrinin tərkibində qərarlaşmış prokurorluq orqanları olduqca mürəkkəb və ağır şəraitdə öz sə-

1991-ci ilin oktyabr ayının 18-də "Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyi haqqında" Konstitusiya aktı qəbul edilsə də, 1993-cü ilin ikinci yarısındaqək olan dövrde Azərbaycan Respublikasının müstəqil dövlət kimi fəaliyyət göstərməsi nəzərə çarpıldı. Ölkədə ictimai-siyasi vəziyyət olduqca mürəkkəb idi, xaos, özbaşınlıq, hakimiyyətsizlik dövlətin iqtisadi və siyasi əsaslarını laxlatmış, dövlət orqanlarının fəaliyyəti iflic olmuş və hüquq sistemində böyük zərər vurulmuşdu. Xalqın təkidliliklə tələbi ilə ulu öndərimiz Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıdışı Azərbaycandakı özbaşınlığa, siyasi hakimiyyətsizliyə həmişəlik son qoymaqla Azərbaycan dövlətinin müstəqilliyinin yenidən süqutu uğradılmasının qarşısını almaqla bərabər, Azərbaycanda mərkəzi hakimiyyət qurulmuş, ayrı-ayrı ictimai münasibətləri nizama salan qanunlar və digər normativ aktlar qəbul edilmiş, sosial-iqtisadi, ictimai-siyasi, məhkəmə-hüquq islahatları həyata keçirilməyə başlanılmışdır.

lahiyyətləri çərvি�vəsində səmərəli fəaliyyət göstərmişlər. 1920-ci ilin aprel ayının 28-də XI Qızıl ordunun müdaxiləsi neticəsində Azərbaycan Demokratik Respublikası süqut etdikdən sonra Azərbaycan İnqilab Komitəsinin "Xalq məhkəməsi haqqında" 12 (12) Növbəti Məhkəmənin qanunvericilik sistemini təmin etmək üçün 1920-ci ilin 28-aprel tarixində qəbul edilmişdir.

may 1920-ci il tarixli dekretinə əsasən Cümhuriyyətin dövründə yaradılmış digər dövlət orqanları ilə bərabər, prokurorluq və istintaq orqanları da leğv edilmişdir. İlk dövrlərdə prokurorluq orqanları olmadığı üçün qanunların icrasına nəzarət Xalq Ədliyyə Komissarlığı, İnqilab komitəleri, Fəhləkəndli müfettişlikləri və digər hakimiyət orqanları tərefindən həyata keçirilmişdir. Lakin həmin dövrədə dövlət orqanlarının fealiyyəetine nəzarət funksiyasını həyata keçirən orqanın yaradılmasına zərurət olduğu üçün Azərbaycan Mərkəzi İcraiyyə Komitəsinin "Azərbaycan SSR-in dövlət prokurorluğu haqqında" 11 iyul 1922-ci il tarixli dekreti ilə Azərbaycan Sovet Sosialist Respublikasında sovet prokurorluğunun əsası qoyulmuşdur. 22 iyul 1922-ci ilde təsdiq edilmiş "Xalq Ədliyyə Komissarlığı haqqında Əsasnamə" ilə prokurorluq xalq məhkəmələrinin hökm

ile prokurorluq xalq mərkəmələrinin nökrən və qərarlarına nəzarət qaydasında baxmaq və yeni açılmış hallar üzrə işlərin təzelənməsi hüquq verilmişdir. 6 iyul 1927-ci ildə Azərbaycan SSR MİK və XKS tərəfindən təsdiq edilmiş "Məhkəmə quruluşu haqqında" Əsasnaməyə görə, Azərbaycan SSR Xalq Ədliyyə Komissarlığının tərkibində Respublika Prokurorluğu idarəsi yaradılmışdır. Ərazilər üzrə mahal prokurorluqlarının evezində qəza və şəhər prokurorluqları yaradılmışdır. 1930-cu ilin avqust ayının 8-də Azərbaycan SSR MİK və XKS-nin qərarı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan SSR prokurorluğu haqqında" Əsasnaməyə əsasən prokurorluq birbaşa Azərbaycan Mərkəzi İcraiyyə Komitəsinə tabe edilmişdir. 1936-ci ildən başlayaraq SSRİ dövlətində proku-

Əliyev həmin müşavirədə prokurorluq orqanlarında yaranmış qeyri-sağlam mühit, vəzifədən sui-istifadə halları, hüquq islahatlarının həyata keçirilməsi zamanı mühafizəkarlığa yol verilməsi, özəl sektorun inkişafı yolunda ciddi manəə olan qanunsuz yoxlamaların keçirilməsini və bu kimi neqativ halları keskin təqdid edərək demişdir: "Hüquq-haqqında" və digər qanunlar, Cinayet, Cinayet-Prosessual, Cəzaların icrası, Mülki-Prosessual, İnzibati Xətalar məcəllələri qəbul edilmiş, həmçinin, bu qanunlarda nəzərdə tutulmuş istiqamətlər üzrə təşkilatı və sahəvi əmr, təlimat və qaydalar hazırlanaraq prokurorluq əməkdaşlarının istifadəsinə verilmişdir.

mühafizə orqanlarında sağlam mənəvyyat, sağlam mühit olmalıdır. İnsanlar, yeni bu orqanlarda işləyən vətəndaşlarımız anla- malıdırlar ki, onlara xüsusi etimad göstərilib, onlar xüsusi imtiyazlara və xüsusi səlahiyyətlərə malikdirlər, onlar Azərbaycan dövlətciliyinin möhkəmləndirilməsi və inki- şaf etməsində xüsusi rol oynamalıdır. Bunların hamısı Azərbaycanda cinayətkarlıqla, cinayətkarlığın bütün növləri ilə müba- rizəni gücləndirmək, qanunun alılıyini təmin etmək, hər bir məsələnin araşdırılmasında ədalət prinsipini ən yüksək tutmaq və beləliklə də, ölkəmizdə gedən demokratiklikşəmə prinsipini inkişaf etdirmək üçündür".

28 sentyabr 1998-ci il tarixdə ümummilli lider Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə prokurorluq orqanlarının yaradılmasının 80 illik yubileyinə həsr olunmuş müşavirənin keçirilməsi Azərbaycan Prokurorluğununa xüsusi diqqət və qayğının təzahürü olmaqla yanaşı, prokurorluğun totalitar rejimə xas olan iş prinsiplərindən və uzun illər ərzində qazanılmış negativ hallardan xilas olması, sivil, demokratik bir orqana çevriləməsi kimi mürəkkəb, çətin, həm də şərəfli yolunun başlangıcını qoymuşdur.

1993-cü ilin ikinci yarısından etibaren start götürülmüş məhkəmə-hüquq islahatlarının tərkib hissəsi kimi beynəlxalq standartlara ve demokratik prinsiplərə, milli dövlətçilik ənənələrinə uyğun hazırlanmış və müasir demokratik cəmiyyətdə məhkəmə hakimiyəti sistemine daxil olmaqla ərazi və ixtisaslaşdırılmış prokurorluqların Azərbaycan Respublikasının Baş prokurorun tabeliyinə əsaslanan vahid mərkəzləşmiş orqan kimi Azərbaycan Prokurorluğunun yerini, fəaliyyət istiqamətlərini, fəaliyyətinin əsas prinsiplərini, beynəlxalq əlaqələrini, prokurorluğun cinayət, mülki mühakimə, inzibati icraatında, cəzanın məqsədine sinin Konstitusiyasında dəyişikliklər edilmişsi haqqında" referendum aktına əsasən prokurorluğa qanunvericilik təşəbbüsü hüququ verilməsini əldə etməsi, halbuki, bu hüquq sonradan çox sayıda qanunların ayrı-ayrı normalarının Azərbaycan Respublikasının Konstitusiya Məhkəməsi tərəfindən şəhərlər verilməkələ Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasına uyğunlaşdırılmasına imkan vermişdir, ölkəmizdə aparılan dövlət gənclər siyaseti çərçivəsində Prokurorluğun kadr tərkibinin yeniləşməsi, kadr potensialının gücləndirilməsi, həmcinin, qanunların eyni cür və dürüst icra və tətbiqi işinə öz töhfəsini verməkdədir.

nail olunmasında iştirakını müəyyən edən "Prokurorluq haqqında", "Prokurorluqdə qulluq keçmə haqqında", "Prokurorluq işçilərinin xidməti vəsiqəsi haqqında", "Prokurorluğun rəsmi emblemi haqqında", "Prokurorluq orqanları işçilərinin fərqlənmə nişanları və xüsusi geyim forması haqqında", "Məhkəmələr və hakimlər haqqında", "Polis haqqında", "Əməliyyat-axtarış fəaliyyəti haqqında", "Korrupsiyaya qarşı mübarizə

Ulu öndərimiz Heydər Əliyev siyasetinin ve onun strateji inkişaf konsepsiyasının hərtərəfli reallaşdırılması istiqamətində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən həyata keçirilən müasir məzmunlu dövlətçilik siyaseti nəticəsində bu gün Azərbaycanda dünyəvi, hüquqi və demokratik dövlət qurulmuş, insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi üçün hərtərəfli təminatlar yara-

dan vətəndaş cəmiyyəti formalasdırılmış, davamlı sosial-iqtisadi inkişaf təmin edilmiş, xalqımızın maddi rifahı yaxşılaşdırılmış və ictimai həyatın bütün sahələrində, o cümlədən məhkəmə-hüquq sisteminde işlahatlar və yeniləşmə prosesləri dərinləşmişdir.

Korrupsiya ile əlaqədar cinayətlərin ictimai tehlükəlilik dərəcəsinin yüksek olması və bu növ cinayətlərin istintaqının aparılmaşının yüksək peşəkarlıq tələb etməsi, onlara qarşı mübarizənin üsul və vasitələrinin xüsusi məzmun kəsb etməsi, həmçinin, respublikamızın qoşulduğu BMT-nin "Korrupsiya əleyhine" Konvensiyasının 36-cı maddəsinin iştirakçı dövlətlərin öz hüquq sistemlərinin əsas prinsiplərinə uyğun olaraq korrupsiya ilə mübarize aparmaq üçün ixtisaslaşmış orqanların mövcudluğunun təmin edilməsi barədə öhdəliyinin icrası qaydasında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2004-cü ilin 3 mart tarixli "Korrupsiya qarşı mübarize haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanununun tətbiq edilməsi barədə" Sərəncamı əsasında Azərbaycan Respublikasının Baş prokuroru yanında Korrupsiyaya qarşı Mübarizə İdarəsinin (Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 17 mart 2014-cü il tarixli Sərəncamı ilə Azərbaycan Respublikasının Baş prokuroru yanında Korrupsiyaya qarşı Mübarizə Baş İdarəsi adlandırılmalıdır) yaradılması, korrupsiya ile mübarizədə ictimaiyyətin iştirakını təmin etmək, belə neqativ hallarla üzleşmiş şəxslərin ixtisaslaşmış organa bir-

başa ve maneèsiz məlumat vermək imkan-
larının yaradılmasını, bu müraciətlərə tezi-
rəsalınmadan baxıllaraq vaxtında qanuni
tədbirlər görülməsini təmin etmək meqsədi-
lə Azərbaycan Respublikasının Baş Proku-
roru yanında Korrupsiyaya qarşı Mübarizə
Baş İdaresinin nəzdində "161" nömrəli
"Qaynar xətt" əlaqə mərkəzi yaradılması, 18
mart 2011-ci il tarixdə Azərbaycan Respub-
likasının Milli Məclisi tərəfindən "Əməliyyat-
axtarış fealiyyəti haqqında" və "Prokurorluq
haqqında" qanunlara dəyişikliklər edilərək
MDB məkanında, habelə, Azərbaycan pro-
kurorluğunun tarixində ilk dəfə olaraq Azər-
baycan Respublikasının Baş Prokuroru ya-
nında Korrupsiyaya qarşı Mübarizə Baş
İdaresinə əməliyyat-axtarış fealiyyətini ha-
yata keçirmək səlahiyyətlərinin verilməsi
deyilənlərin eyani sübutu kimi qeyd edilme-
lidir.

Azərbaycan Prokurorluğununa göstərilmiş diqqət və qayğı cenab İlham Əliyev tərəfin-dən davam etdirilir. Prokurorluqda sistemli qaydada aparılan müasirləşmə prosesi dövlət tərəfindən daima dəstəklənir və qiymətləndirilir.

27 sentyabr 2008-ci il tarixli Sərəncamlarla təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikası Prokurorluğunun fəaliyyətinin müasirləşdirilməsinə dair 2009-2011-ci illər üçün Dövlət Programı"nın qəbul edilməsi, prokurorluq işçilərinin əmək haqqının dəfələrlə artırılması, prokurorluq işçilərinin və onların ailə üzvlərinin mənzil şəraitinin yaxşılaşdırılması (sevindirici haldır ki, prokurorluq işçilərinin peşə bayramı ərefəsində 17 mart - bəli 160 mənzilli yaşayış binası sahiblərinin istifadəsinə veriləcəkdir) cənab Prezident İlham Əliyevin Azərbaycan Prokurorluğununa və onun kollektivinə göstərdiyi yüksək diq-qət və qayğının nəticəsidir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev Baş Prokuror yanında Korrupsiyaya qarşı Mübarizə Baş İdaresi-nin rəisi II dərəcəli dövlət ədliyyə müşaviri Kamran Əliyevi Azərbaycan Respublikası-nın Baş prokuroru vəzifəsinə təyin etdikdən sonra onu videoformatda qəbul edərkən demişdir: "Bütün sahələrdə olduğu kimi, prokurorluq orqanlarında da daha geniş-miqyaslı islahatlara ehtiyac var. Bu gün

Azərbaycanın hər sahəsində islahatların nəticələri vətəndaşlar tərəfindən yüksək qiymətləndirilir. İslahatlar yeniləşmə, yeni yanaşma, müasir şəraitə uyğunlaşma deməkdir. Biz islahatlar aparmaqla ölkəmizi gücləndiririk və ölkəmizin gələcək dayanıqlı inkişafını şərtləndiririk. Tərəqqi islahatsız mümkün deyil. Ona görə də hüquq-mühafizə orqanlarında da digər sahələrdə olduğu kimi islahatlara böyük ehtiyac var. Ümid edirəm ki, Azərbaycan Respublikasının Prokurorluğu bu islahatların aparılmasında uğurlar qazanacaq".

Baş prokuror videoformatda qəbul zamanı prokurorluq orqanlarının ulu önder Heydər Əliyevin diqqət və qayğısı ilə əhatə olunduğunu, onun rəhbərliyi ilə müstəqil Azərbaycan prokurorluğunun mühüm inkişaf yolu keçdiyini, həmçinin, İlham Əliyevin Prezident seçildikdən sonra prokurorluq orqanlarına həmin diqqətin daha da artırıldığıni qeyd etməklə demişdir: "Sizin rəhbərliyinizle digər sahələrdə heyata keçirilən islahatların prokurorluq orqanlarında da aparılması çox zəruridir. Siz ötən il məhkəmə-hüquqqlı islahatları barədə müvafiq Ferman imzalamışınız və bu istiqamətdə işlər davam edir. Bu baxımdan hesab edirəm ki, məhkəmə-hüquq sisteminin tərkib hissəsi olan prokurorluqda islahatların aparılması xüsusiliyi önem kəsb edir. Biz prokurorluq orqanlarında islahatları davam etdirməliyik. Kadr islahatları doğrudan da çox vacib məsəledir və biz bu sahədə fəaliyyətimizi davam etdirəcəyik".

Qeyd edilməlidir ki, Kamran Əliyevin Baş prokuror vəzifəsinə təyin edilməsi ilə Azərbaycan Prokurorluğu demokratik məzmunlu yeni inkişaf mərhələsinə qədəm qoymuşdur. Qısa müddət ərzində Prokurorluğun strukturunda ciddi islahatlar aparılmış, əvvəller de mövcud olmuş bəzi idarələrin adları, fəaliyyət istiqamətləri və məzmunu yenilənərək təkmilləşdirilmiş, prokurorluğun fəaliyyət istiqamətlərinə uyğun olaraq "Cinayet təqibində kənar icraatlar idarəsi", "Xüsusi müsadirə məsələlərinin əlaqələndirilməsi idarəsi", həmçinin, "Xidməti araşdırımlar idarəsi" yaradılmışdır. Prokurorluğun struktur qurumlarının fəaliyyət istiqamətlərini, ayrı-ayrı vəzifeli şəxslərin hüquq və vəzifələrini müəyyən edən çox böyük həcmli Azərbaycan Respublikasının Baş Prokurorluğunun "İşin Təşkili Qaydaları" xüsusi komissiya tərefindən hazırlanıb Azərbaycan Respublikasının Baş prokuroru tərefindən təsdiq edilərək icraya yönəldilmişdir. Kadr tərkibinə yenidən baxılmış, iş təcrübəsi, pəşəkarlıq səviyyəsi nəzərə alınmaqla konkret vəzifələrə təyinatlar aparılmış, dövlət gənclər siyasetinin davamı olaraq gənc kadrlar vəzifələrə iрəli çəkilmiş və gənclərin işə qəbulu davam edir. Hazırda prokurorluğun sahələm mühit formalasmışdır.

Bu gün prokurorluq orqanlarının hüquqi dövlət quruculuğunda, vətəndaş cəmiyyətinin formallaşmasında, cinayətkarlıqla qarşı mübarizədə, cinayət törətmış şəxslərin cinayət məsuliyyətinə cəlb olunaraq barələrində ədalətli məhkəmə hökmərinin çıxarılması, insan, vətəndaş hüquq və azadlıqlarının qorunmasında danılmaz xidmətləri vardır.

Son olaraq Azərbaycan Prokurorluğunun dövlət orqanları sistemindəki mövqeyi ilə bağlı fikirlerimi Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin bu sözləri ilə yekunlaşdırmaq istəyirəm: "Azərbaycan Prokurorluğunun əməkdaşları bundan sonra da qanunçuluğın, insan hüquq və azadlıqlarının etibarlı müdafiəsinə təmin edəcək, cinayətkarlığa qarşı mübarizədə ezmkarlı nümayiş etdiricək və onların üzərinə düşən vəzifələri ləvazatlı vorinə yetirəcəklər."

Iəyəqətlə yerinə yetirəcəklər".
Ramazan HADIYEV,
Beyləqan rayon prokuroru,